

Forslag	A 1940/UVN
Fremlagt af	Den Socialdemokratiske Gruppe
Behandles af	Udvalget for Velfærd i Norden

A 1940/UVN Medlemsforslag om barn og ungdomars psykiska hälsa

Den Socialdemokratiske Gruppe foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

att rapporten om hur Covid-19 har påverkat ungas psykiska ohälsa följs upp med uppföljande erfarenhetsutbyte med goda exempel på insatser som har fungerat för att förbättra ungas psykiska hälsa.

att i kunskapsinhämtandet särskilt beakta om det finns särskilda grupper inom ungdomsgenerationen som möter större svårigheter i sin vardag och har särskilda behov av insatser.

att arbetet med Nolltolerans vid självmord tas med i arbetet kring psykisk ohälsa.

att se om det finns möjligheter för en utrednings- och behandlingsgaranti för unga med psykisk ohälsa i Norden.

Baggrund

Psykisk ohälsa har varit ett växande samhällsproblem under lång tid. Antalet barn och unga med psykisk ohälsa har ökat kraftigt under de senaste tio åren. I Sverige fördubblades antalet barn och unga som vårdades i slutenvård för en psykiatrisk diagnos under 2010-talet. Det är framför allt diagnoser för depressioner och olika ångestsyndrom som bidrar till ökningen av den psykiska ohälsan. Stressen och oron ökar också. Det är ett växande folkhälsoproblem som innebär ett stort lidande för de som drabbas. Det är också ett stort samhällsproblem eftersom vi vet att det ofta leder till svårigheter senare i livet.

Samhället bör alltid prioritera barn och ungdomar som behöver stöd och hjälp. Vi har ett gemensamt ansvar för att alla barn får en bra uppväxt och möjligheter att utvecklas efter sina egna förutsättningar.

Det är viktigt att tidigt upptäcka psykisk ohälsa och att snabbt sätta in insatser. Små problem kan utvecklas till stora problem om inte rätt insatser görs tidigt. Vi vet att isolering, begränsad insyn i familjer, yttre påfrestningar och färre sociala kontakter

påverkar risken att barn ska fara illa i sitt hem. De tidiga insatserna och det förebyggande arbetet behöver förbättras. Tidiga insatser förutsätter ett nära samarbete mellan olika aktörer, såsom skola, socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri och civilsamhället. När unga upplever psykisk ohälsa är det viktigt att det finns en vård med hög kompetens och att vården är lättillgänglig.

Under pandemin försämrades den psykiska ohälsan ytterligare, särskilt bland barn och unga som redan tidigare befann sig i en utsatt situation. Ökningen av barn och unga som känner oro och ångest samt hur fler barn har blivit isolerade och känt sig ensamma under pandemin. Den svenska organisationen Barnens Rätt i Samhället (Bris) har visat att samtalen om ångest har ökat med 61 % under pandemin. I Finland har ungdomar som vårdas på sjukhus för psykiska störningar eller är i psykiatrisk institutionsvård ökat sedan år 2017.

Att leva i en familj vars inkomster inte täcker det nödvändigaste påverkar ett barns hela liv och vardag. Det handlar om ett mer begränsat livsutrymme i allt från vardagliga saker, som att inte ha möjligheten att delta i olika fritidsaktiviteter, till lägre utbildningsnivå och ökad ohälsa. Barn påverkas också i hög grad av föräldrarnas oro för ekonomin och den osäkerhet som det innebär att leva utan marginaler. Arbetet mot barnfattigdomen som initierats av Valfärdsutskottet är därför en viktig del för att förbättra ungas hälsa.

Det finns stora skillnader mellan hur tjejer och unga kvinnor mår jämfört med killar och unga män. Tjejer och unga kvinnor uppger oftare att de har psykiska besvär såsom ångslan, oro eller ångest och löper större risk att drabbas av depression. Även stressrelaterade besvär är vanligare hos tjejer och unga kvinnor. Pojkar och unga män har större svårigheter i skolan och fler pojkar och män tar sitt liv. Nordiska rådet fattade tidigare ett mål om att till 2025 minska självmordsstatistiken med 25%, samt att inga barn eller ungdomar ska ta sitt liv.

Många unga står utanför samhället när de de varken har studier eller arbete att gå till. I Danmark handlar det om 45 000 unga mellan 15 och 25 år som inte har något att vakna för på morgonen, vars potential och kraft inte tas tillvara. Orsakerna till den ökande psykiska ohälsan och att unga är hemmasittare eller inte har någon plats i samhället är många. Det handlar bland annat om att skolan inte har kunnat ge det stöd som behövs och att barn- och ungdomspsykiatrin inte är tillräckligt tillgänglig.

Civilsamhället genomför ovärderliga insatser, inte minst för barn och unga, genom medmänskligt och lättillgängligt stöd. Betydelsen av samarbete mellan det civila och det offentliga samhället kan inte nog understrykas.

Vi behöver mer kunskap om ungas psykiska hälsa. Nordiska rådet har tidigare beslutat om en uppföljning av hur pandemin har påverkat barn och unga. Den kunskap som finns i våra länder behöver samlas för att dela kunskap, lära av varandra och diskutera vad vi kan göra för att förbättra insatserna för barn och ungdomars psykiska hälsa. Skillnaderna i hälsa ökar och vi behöver lägga kraft på att få ett mer jämlikt samhälle och att utjämna hälsoklyftorna i samhället.

Stockholm den 23 januari 2023

Stockholm , den 23. januar 2023

Anna Vikström (S)
Annette Lind (S)
Camilla Gunell (ÅSD)
Doris J. Jensen (S)
Erkki Tuomioja (sd)
Eva Lindh (S)
Gunilla Carlsson (S)
Heidi Viljanen (sd)
Heléne Björklund (S)
Henrik Møller (S)
Johan Andersson (S)
Jorodd Asphjell (A)

Kim Berg (sd)
Lars Mejern Larsson (S)
Maria Durhuus (S)
Mats Wiking (S)
Mirja Räihä (sd)
Oddný G. Harðardóttir (Sf)
Per-Arne Håkansson (S)
Ragnhild Male Hartviksen (A)
Sara Emil Baaring (S)
Stein Erik Lauvås (A)
Tove Elise Madland (A)
Truls Vasvik (A)